

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/252/2021
Identifikačné číslo spisu:	8718201782
Dátum vydania rozhodnutia:	24.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8718201782.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: N. N., narodená X. W., A., zastúpenej advokátmi JUDr. Štefanom Kseňákom, PhD., Košice, Park Angelium č. 4 a Mgr. Marcelom Fandákom, LL.M. Košice, Kováčska č. 40, proti žalovaným: 1/ W. V., narodená X. . R. XXXX, A., A. XXX/XX, 2/ M. M., narodený XX. X. XXXX, A., H. XXX/XX, 3/ S. M., narodený X. X. XXXX, A., H. XXX/XX, 4/ X. W., narodená XX. Q. XXXX, O., N. XXX/XX, 5/ B. I., narodená XX. B. XXXX, S., L. XXX/XX, 6/ X. V., narodená XX. X. XXXX, A., A. A. č. XXX, 7/ L. U., narodená XX. X. XXXX, A., A. A. č. XXX, 9/ B. M., narodený XX. W. XXXX, A., H. XXX/XX, 10/ W. M., narodený X. . X. XXXX, A., N. č. XXX/XX, 11/ W. L., narodená X. W. XXXX, I., I. M. č. XXXX/XX, 12/ N. M., narodená X. O. XXXX, C. T. č. XXX, 13/ M. M., narodený X. B. XXXX, C. T. č. XXX, 14/ B. S., narodený X. X. XXXX, I., W. D. č. XXXX/X, 15/ Y. W. M., narodený XX. X. XXXX, A., T. XXX, 16/ Y. H. B., narodená X. B. XXXX, A., O. č. XXX/XXX, 17/ Y. L., narodená XX. R. XXXX, A., M. A. č. XXX/XX, 18/ A. M., narodený XX. B. XXXX, A., O. č. XXX/XXX, 19/ B. Q., narodená XX. B. XXXX, S., Q. X, 20/ X. I., narodená X. L. XXXX, T., U. XXX/XXX, 20a/ W. I., narodený X. W. XXXX, H. XXX, 20b/ M. I., narodený X. W. XXXX, T., U. XXX/XXX, 20c/ B. A., H., S. XXX, 20d/ T. N., M., J. XX/X, 20e/ B. I., M., B. XXX/X, 20f/ Y. Y. B., D., O. XX/X, 21/ X. H., narodená XX. L. XXXX, O., P. W. č. XXX/XX, 22/ Y. O. S., narodená X. B. XXXX, O., M. A. č. XXXX/X, 23/ Y. W. N., narodený X. B. XXXX, A., N. č. XXX/XX, 24/ Y. W. O., narodený X. R. XXXX, A., B. č. XXX/XX, 25/ H. O., narodený XX. R. XXXX, A., B. č. XXX/XX, 26/ X. I., narodená XX. W. XXXX, A., B. č. XXX/XX, 27/ W. V., narodená X. R. XXXX, A., A. XXX/XX, 28/ L. B., narodená XX. W. XXXX, T. D. č. XXX, 29/ S. N., narodená X. X. XXXX, U. č. XX, právna zástupkyňa žalovanej v 29./ rade JUDr. Jana Kurucová, advokátka, Senica, Hurbanova 486/2, IČO: 36 271 268, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 17C/17/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 3. decembra 2019 sp. zn. 3Co/128/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 3. decembra 2019 sp. zn. 3Co/128/2019 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. júla 2019 č.k. 17 C/17/2018-

216 žalobe vyhovel tak, že:

„I. U r č u j e , že žalobkyňa je vlastníkom nehnuteľností v k. ú. C. A. - zapísaných na LV č. XXX na Okresnom úrade odbor katastrálny Poprad parcely registra E parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 491 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 251 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 248 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 125 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 75 m², parc. č. XXX/XX - orná pôda o výmere 76 m² s podielom v 319/560-inách, -zapísaných na LV č. XXXX na Okresnom úrade odbor katastrálny Poprad parcely registra E parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 249 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 250 m², parc. č. XXX/XX - orná pôda o výmere 81 m², parc. č. XXX/XX - orná pôda o výmere 87 m² v celosti, -zapísaných na LV č. XXXX (predtým list vlastníctva č. XXXX) na Okresnom úrade odbor katastrálny Poprad parcely registra E parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere 28 m² s podielom v 3-inách, -zapísaných na LV č. XXXX (predtým list vlastníctva č. XXXX) na Okresnom úrade odbor katastrálny Poprad parcely registra E parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 254 m², parc. č. XXX/X - orná pôda o výmere 253 m², parc. č. XXX/XX - orná pôda o výmere 78 m², parc. č. XXX/XX - orná pôda o výmere 80 m² s podielom v 5/8-inách.

II. Žalobkyni náhradu trov konania n e p r i z n á v a ."

1.2. Súd prvého stupňa skonštatoval, že k pozemkom v k. ú. C. A. zapísaným na LV č. XXX je žalobkyňa vedená ako podielová spoluvlastníčka pod B41 s podielom v 241/540-inách, ostatné podiely sú v spoluvlastníctve žalovaných v 1/ až 7/, 9/ až 18/ rade. K pozemkom zapísaným na LV č. XXXX sú ako podieloví spoluvlastníci zapísaní žalovaní v 19/ až 22/ rade. K pozemkom zapísaným na LV č. XXXX je žalobkyňa vedená ako podielová spoluvlastníčka pod B13 s podielom v 1/4-ine, ostatné podiely sú v spoluvlastníctve žalovaných v 9/ až 14/ rade a 23/ až 27/ rade. K pozemkom zapísaným na LV č. XXXX je žalobkyňa vedená ako podielová spoluvlastníčka pod B3 s podielom v 3/8-inách, ostatné podiely sú v spoluvlastníctve žalovaných v 28/ a 29/rade.

1.3. Súd prvého stupňa mal za preukázané, že žalobkyňa nadobudla vlastnícke práva k sporným pozemkom vydržaním. B. N., st. a H. N. nadobudli v rokoch 1956 - 1957 neformálnou kúpnu zmluvou sporné pozemky a tieto následne v časti, ktorá sa týka predmetu sporu neformálnou darovacou zmluvou previedli na syna W. N. a žalobkyňu. Po smrti W. N. v roku 1986 sporné pozemky užívala žalobkyňa ako vlastné, v ich užívaní nebola nikým rušená. Uplynutím vydržacej 10-ročnej doby najneskôr 1. januára 1997 sa stala žalobkyňa vlastníčkou sporných nehnuteľností. S poukazom na ustanovenie § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku, § 132 ods. 1, § 134 ods. 1, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1, § 854, § 865 ods. 1, 3 Občianskeho zákonníka, súd dospel k záveru, že žaloba je dôvodná pretože žalobkyňa sporné pozemky nadobudla vydržaním.

2. Krajský súd v Poprade (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie žalovaných 1/, 27 a 29/, rozsudkom z 3. decembra 2019 sp. zn. 3Co/128/2019 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie (§ 388 CSP) tak, že žalobu s výnimkou určenia vlastníckeho práva žalobkyne k nehnuteľnostiam v k.ú. C. A. zapísaných na LV č. XXXX ako parcely č. XXX/X, XXX/X, XXX/XX a XXX/XX v celosti, zamietol. Žalovaným 1/, 27/ a 29/ priznal vo vzťahu k žalobkyni náhradu trov konania. Žalovaným 2/ až 26 a 28/ náhradu trov konania voči žalobkyni nepriznal.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že odvolanie žalovaných 1/, 27/ a 29/ z uplatnených odvolacích dôvodov považoval za dôvodné. Z výpisov z listov vlastníctva k. ú. C. A. č. XXX, XXXX, XXXX a XXXX zistil, že odvolatelia majú podiely k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX, XXXX a XXXX, k. ú. C. A., nie sú evidovaní ako podieloví spoluvlastníci k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX. Z dôvodu, že odvolanie nebolo podané vo vzťahu k výroku I. rozsudku týkajúce sa určenia vlastníctva v prospech žalobkyne k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX, odvolací súd v tejto časti nemohol rozsudok súdu prvej inštancie preskúmať. Rozsudok je v tejto časti právoplatný, a preto v odvolacom konaní vzhľadom na podané odvolania, odvolací súd preskúmal len správnosť žaloby o určenie vlastníckeho práva žalobkyne vo vzťahu k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX, LV č. XXXX, LV č. XXXX, lebo odvolanie podané čo i len jedným z podielových spoluvlastníkov k uvedeným nehnuteľnostiam sa vzťahuje aj na ostatných spoluvlastníkov.

2.2. Odvolací súd zdôraznil, že základnou podmienkou dôvodnosti, a teda východiskom prípadnej

úspešnosti určovacej žaloby podľa § 137 písm. c) CSP je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rozumie sa tým právny záujem žalobcu. Právny záujem musí byť podľa požiadavky zákona kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Účelom podmienky existencie naliehavého právneho záujmu je zabrániť vyvolávaniu zbytočných sporov bez praktického významu pre ich účastníkov. Určovacia žaloba predovšetkým prichádza do úvahy vtedy, keď prostredníctvom nej možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu, pričom k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť iným spôsobom. Naliehavosť sa prejaví v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočný. Podľa názoru odvolacieho súdu k potvrdeniu nadobudnutia vlastníckeho práva dedičstvom k veci patriacim do dedičstva po poručiteľovi ku dňu jeho smrti, je súd oprávnený iba v konaní o dedičstve. Mimo konania o dedičstve nemožno deklaratórnym rozhodnutím (výrokom štátneho orgánu) určiť, že dedič je vlastníkom veci patriacej do dedičstva. Tento zákonný postup pri prejednaní dedičstva nie je možné obchádzať určovacou žalobou podľa § 137 písm. c) CSP, t. j., že dedič je vlastníkom veci patriacej do dedičstva, ktorá nebola prejednaná v konaní o dedičstve, pretože takouto deklaráciou súdu by sa legalizovalo nadobudnutie dedičstva bez prejednania a rozhodnutia príslušného súdu v konaní o dedičstve.

2.3. Nedostatok naliehavého právneho záujmu je samostatným a prvoradým dôvodom, pre ktorý nemôže určovacia žaloba obstať a ktorý sám o sebe vedie k jej zamietnutiu. Súd prvej inštancie v bode 57 odôvodnenia rozsudku uviedol, že žalobkyňa v konaní v súlade s ustanovením § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku preukázala naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe tým, že bez kladného rozhodnutia súdu o určení vlastníckeho práva žalobkyňa nedocieli zmenu osoby spoluvlastníka predmetných nehnuteľností na príslušnom liste vlastníctva. Bez určenia práva, ktorého sa žalobkyňa v konaní domáha, je jej právne postavenie neisté.

2.4. Odvolací súd skonštatoval, že na vec sa vzťahuje ustanovenie právneho predpisu (§ 137 písm. c) CSP), ktoré pri doterajšom rozhodnutí bolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobkyňa v konaní nepreukázala naliehavý právny záujem na požadovanom určení, že je spoluvlastníčkou sporných pozemkov, pretože stav neistoty jej právneho postavenia nemožno odstrániť žiadnym určovacím výrokom, pretože by sa tým neprípustne obchádzalo dedičské konanie po poručiteľoch B. N. a H. N., jedine v ktorom sa môže potvrdiť nadobudnutie vlastníckeho práva dedičstvom k veciam patriacim do dedičstva po poručiteľoch ku dňu ich smrti. Odvolací súd sa preto nadbytočne nezaoberal ďalšími dôvodmi odvolania, žalobu z jej vecnej stránky ďalej nepreskúmaval, pretože nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je samostatným a prvoradým dôvodom, pre ktorý nemôže určovacia žaloba obstať a ktorý sám o sebe vedie k jej zamietnutiu. Vzhľadom na uvedené odvolací súd podľa § 388 CSP zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak ako je to uvedené vo výroku rozsudku odvolacieho súdu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, jeho prípustnosť odôvodnila § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, alternatívne ho zmeniť a žalobe vyhovieť.

3.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietala, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP, i keď táto otázka nebola predmetom odvolania, lebo ju odvolatelia v odvolaní nenamietali. Žalobkyňa sa k názoru odvolacieho súdu zaujatého ex officio nemala možnosť vyjadriť a prípadne preukázať svoj naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, čo nezodpovedá princípom kontradiktórneho procesu. Za arbitrárny záver odvolacieho súdu považovala názor o nemožnosti vydržania vlastníckeho práva dedičom po smrti poručiteľa, ktorý mal byť ich vlastníkom.

3.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom, že ak odvolanie bolo podané čo i len jedným z podielových spoluvlastníkov nehnuteľností, vychádza sa z toho, že odvolanie podali aj ostatní spoluvlastníci (§ 77 ods. 1 CSP procesný úkon jedného z nich platí aj pre ostatných). Dovolateľka zastáva názor, že sa tu nejedná o nerozlučné spoločenstvo, ale žalovaní ako podieloví spoluvlastníci nehnuteľností tvoria procesné spoločenstvo samostatné. K tomuto odklonu označila rozhodnutia dovolacieho súdu sp.zn. 3Cdo/51/2009 a 3Cdo/27/2005, v zmysle ktorých každý zo spoluvlastníkov sa podieľa na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva v rozsahu, aký zodpovedá

veľkosti jeho spoluvlastníckeho (ideálneho) podielu. Tento ideálny podiel má charakter samostatnej veci, preto sa právny osud jednotlivých podielov posudzuje samostatne. Z uvedeného vyplýva, že právny základ záväzku každého z podielových spoluvlastníkov a prípadné námietky proti nemu, môžu a majú byť u každého podielového spoluvlastníka posúdené nezávisle. V danej veci mohli podať odvolanie žalovaní samostatne a to len vo vzťahu k tej časti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorá sa týkala ich spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd preskúmal a zrušil rozsudok súdu prvej inštancie aj vo vzťahu k podielom tých spoluvlastníkov, ktorí odvolanie nepodali, čo sa dotklo práv žalobkyne priznaných jej súdom prvej inštancie.

4. Žalovaní 2/ a 27/ nepovažovali dovolanie za dôvodné.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je prípustné, v zmysle §421 ods. 1 písm. a) CSP je nielen prípustné, ale aj dôvodné a preto bolo potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu, ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namieste je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie,

ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasivita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

K dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP:

15. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľkou namietanej procesnej vade.

15.2. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.3. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných

procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Žalovaná vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP za nesprávny procesný postup odvolacieho súdu označuje ex officio prejednanie odvolania v otázke naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe (§ 137 písm. c) CSP) i keď také nesprávne právne posúdenie veci nebolo odvolateľmi v odvolaní uplatnené.

16.1. Dovolací súd k tomu uvádza, že odvolací súd je odvolacími dôvodmi viazaný (§ 380 ods. 1 CSP). Odvolateľ v odvolaní vymedzuje, z akých dôvodov žiada o preskúmanie rozhodnutia súdu prvej inštancie. Viazanosť odvolacími dôvodmi znamená, že odvolací súd na iné dôvody odvolania prihliadať nemôže aj keby také porušenia alebo nesprávnosti zistil. Odvolací súd pri rozhodovaní o podanom odvolaní môže prihliadnuť len na také dôvody, ktoré boli uplatnené v lehote na podanie odvolania a zároveň vyšli v odvolacom konaní najavo. Výnimkou sú vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok, na ktoré musí odvolací súd prihliadnuť ex officio, teda aj bez návrhu odvolateľa (§ 380 ods. 2 CSP). Naliehavý právny záujem predstavuje prvoradý právny dôvod pre opodstatnenosť určovacej žaloby, jeho nedostatok vedie k zamietnutiu žaloby z vecného hľadiska. Naliehavý právny záujem v sebe ingeruje súčasné naplnenie dvoch položiek záujem právny a záujem naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o právne posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práv žalobcu, či sa ňou môže odstrániť spornosť práva. Podmienkou úspešnosti určovacej žaloby je existencia naliehavého právneho záujmu, ktorý je predmetom dokazovania a právneho posúdenia. Uvedenú podmienku právna teória označuje ako „actio est nata“, podmienku žalovateľnosti uplatneného práva (tzv. podmienku petičného práva), nie je pritom takou procesnou podmienkou konania, ktorej nedostatok vedie k odmietnutiu žaloby. Avšak aj podmienku žalovateľnosti (pri naliehavom právnom záujme) je súd povinný skúmať z úradnej povinnosti (ex officio) až do konca konania vo veci samej. Z týchto dôvodov ju ex officio skúma aj súd vyššieho stupňa (porovnaj Steiner, V.: Občianske procesné právo v teórii a praxi, Obzor, Bratislava, 1980, str.47 a 53, 5Cdo/264/2007, 5Cdo/31/2011, 4Cdo/111/2008, 9Cdo/105/2021, tiež Hora, V.: Učebnice civilného práva procesného, Spolok Československých právnikov, Všehrad, Praha, 1947, str. 226 a 227).

16.2. Odvolanie žalovaného 1/ W. A. a 27/ W. V. (č. 1.236 až 239 spisu) a odvolanie žalovanej 29/ S. N. (č. 1. 227 až 230 spisu) neprehrádza uplatnenie odvolacej námietky vo vzťahu k (ne)správnemu posúdeniu podmienky naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP. Napriek tomu konanie odvolacieho súdu v danej veci zodpovedá zákonu, lebo odvolací súd bol ex officio povinný v odvolacom konaní pri vecnom odvolacom prieskume prioritne prihliadať na podmienku naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP. V dôsledku toho konanie pred odvolacím súdom netrpí vadou znátočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolenie žalobkyne za takejto situácie nie je procesne prípustné (§ 420 písm. f) CSP), lebo v ňom nebolo opodstatnene namietnuté, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

K dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP:

17. Dovolateľka prípustnosť svojho dovolania uplatnila v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, k čomu dovolací súd poznamenáva:

18. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

19. Relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP je právna - hmotnoprávna alebo procesnoprávna -(nie

skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnu otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 1 CSP) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti veci (prípadu) - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

20. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

21. Dovolateľka v súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP v dovolaní namietala, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu v prípade riešenia právnej otázky v tom, že ak odvolanie bolo podané čo i len jedným z podielových spoluvlastníkov nehnuteľností na žalovanej strane, vychádza sa z toho, že odvolanie podali aj ostatní spoluvlastníci (§ 77 ods. 1 CSP procesný úkon jedného z nich platí aj pre ostatných). Dovolateľka zastáva názor, že v predmetnom spore sa nejedná o nerozlučné spoločenstvo podielových spoluvlastníkov, ale podieloví spoluvlastníci nehnuteľností tvoria procesné spoločenstvo samostatné. K tomuto odklonu označila rozhodnutia dovolacieho súdu sp.zn. 3Cdo/51/2009 a 3 Cdo/27/2005, v zmysle ktorých každý zo spoluvlastníkov sa podieľa na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva v rozsahu, aký zodpovedá veľkosti jeho spoluvlastníckeho (ideálneho) podielu. Tento ideálny podiel má charakter samostatnej veci, preto sa právny osud jednotlivých podielov posudzuje samostatne. Z uvedeného vyplýva, že právny základ záväzku každého z podielových spoluvlastníkov a prípadné námietky proti nemu môžu a majú byť u každého podielového spoluvlastníka posúdené nezávisle. V danej veci mohli podať odvolanie žalovaní samostatne a to len vo vzťahu k tej časti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorá sa týkala ich spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd preskúmal a zrušil rozsudok súdu prvej inštancie aj vo vzťahu k podielom tých spoluvlastníkov, ktorí odvolanie nepodali, čo dovolateľka považuje za nesprávne.

22. V rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/51/2009 sa mimo iného uvádza: „Každá vec (teda aj nehnuteľnosť) môže patriť jedinému vlastníkovi alebo môže byť v podielovom spoluvlastníctve viacerých osôb (§ 136 Občianskeho zákonníka). Podstata podielového spoluvlastníctva spočíva v tom, že každý zo spoluvlastníkov sa podieľa na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva v rozsahu, aký zodpovedá veľkosti jeho spoluvlastníckeho podielu (§ 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka); výška spoluvlastníckeho podielu, pretože ide o právny vzťah len „ideálny“, nevyjadruje konkrétnu reálnu časť veci, ale mieru, ktorou sa jednotliví spoluvlastníci podieľajú na právach a povinnostiach vyplývajúcich zo spoluvlastníctva k spoločnej veci. Tento ideálny podiel na spoluvlastníctve, ktorý je tiež predmetom občianskoprávných vzťahov v zmysle § 118 ods. 1 Občianskeho zákonníka, má charakter samostatnej „veci“ (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3/Cdo/27/2005), preto sa právny osud jednotlivých podielov posudzuje samostatne. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že v konaní o určení vlastníctva k spoluvlastníckemu podielu, je pasívne legitimovaný iba dotknutý spoluvlastník tohto spoluvlastníckeho podielu z dôvodu, že právnej sféry ďalších ostatných spoluvlastníkov sa toto konanie netýka a výsledok konania (určenie práva k spoluvlastníckemu podielu) nemôže mať na ich právne pomery žiaden vplyv, t.j. nemôže mať žiaden dopad na vymedzenie ich práv a povinností týmto súdnym rozhodnutím. Rozsudok sa teda nemusí vzťahovať na všetkých účastníkov právneho vzťahu (§ 91 ods. 2 O.s.p.), ako nesprávne uvádza odvolací súd, z čoho vyplýva, že účastníkmi konania o takomto návrhu nemusia byť všetci spoluvlastníci sporných nehnuteľností. Za situácie, keď navrhovateľka podala návrh na určení vlastníctva poručiťky v určitom podiele na sporných nehnuteľnostiach len voči jedinému dotknutému účastníkovi tohto právneho vzťahu, odvolací súd dospel k nesprávnemu záveru o nedostatku vecnej legitímácie na žalovanej strane, v dôsledku čoho nesprávne rozhodol, keď návrh zamietol.“ Vo veci rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2010, sp.zn. 3Cdo/51/2009, na ktoré poukazuje dovolateľka, sa žalobkyňa domáhala určovacou žalobou podľa § 80 písm. c) O.s.p., aby súd určil, že jej právna predchodkyňa bola ku dňu

smrti vlastníčkou nehnuteľností v nej označených podielov. V konaní o určenie vlastníctva k spoluvlastníckemu podielu, je vecne pasívne legitimovaný iba dotknutý spoluvlastník tohto spoluvlastníckeho podielu z dôvodu, že právnej sféry ďalších (ostatných) spoluvlastníkov sa toto konanie netýka a výsledok konania (určenie práva k spoluvlastníckemu podielu) nemôže mať na ich právne pomery žiaden vplyv, t.j. nemôže mať žiaden dopad na vymedzenie ich práv a povinností týmto súdnym rozhodnutím. Uvedené rozhodnutie dovolacieho súdu (3Cdo/51/2009) bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej aj „Zbierka“) pod R 30/2011 s právnou vetou : „V konaní o určenie, komu patrí spoluvlastnícky podiel niektorého zo spoluvlastníkov nehnuteľnosti, je pasívne vecne legitimovaný iba podielový spoluvlastník, práva ktorého navrhovateľ popiera.“ Uvedené rozhodnutie dovolacieho súdu uverejnené v Zbierke zodpovedá pojmu ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle R 71/2018.

22.1. Vecná legitimácia a charakter sporu predurčuje formu procesného spoločenstva. Citované rozhodnutie riešením vecnej legitimácie v spore o určenie vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu predurčuje formu procesného spoločenstva, preto z neho možno vychádzať aj v tomto spore o určenie vlastníckeho práva (spoluvlastníckeho práva) tretej osoby vedenej voči viacerým (niektorým) spoluvlastníkom. Pretože v tomto spore o každom spoluvlastníckom podiele (o určení, kto je spoluvlastníkom určitého podielu) možno vo vzťahu k žalobcovi a konkrétnemu spoluvlastníkovi konať a rozhodovať i samostatne (samostatným rozsudkom v samostatnom konaní), ide na strane žalovaných spoluvlastníkov o samostatné spoločenstvo. Samostatné spoločenstvo znamená, že každý spoluvlastník uskutočňuje sám svoje procesné práva vo vzťahu k svojmu podielu, a preto procesné úkony spoluvlastníka uskutočňované v spore voči žalobcovi sa viažu len na osobu tohto (jedného) spoluvlastníka, v prípade viacerých spoluvlastníkov každý zo spoluvlastníkov koná sám za seba. V tomto spore sa nejedná o prípad nerozlučného procesného spoločenstva, kedy by procesný úkon jedného zo spoluvlastníkov platil i pre ostatných spoluvlastníkov. Alebo aby sa rozsudok musel vzťahovať na všetkých spoluvlastníkov a bol vydaný v jednom (spoločnom) konaní. Platí, že každý zo spoluvlastníkov vo všeobecnej rovine môže nakladať so svojím podielom bez súhlasu ostatných spoluvlastníkov a to v rozsahu a forme, ktorá náleží spoluvlastníkovi. Spoluvlastníctvo sa javí ako vlastnícke právo, ktoré sa skladá zo združených podielov. Inak povedané, spoluvlastníctvo je spoločné vlastnícke právo rozdelené na podiely.

22.2. V prejednávanej veci žalobkyňa (aj ako spoluvlastníčka) podala žalobu o určenie vlastníckeho práva k spoluvlastníckym podielom voči viacerým spoluvlastníkom, nepochybne tu na strane žalovaných vzniklo procesné spoločenstvo účastníkov (tzv. subjektívna kumulácia). Civilný sporový poriadok rozlišuje tiež samostatné (§ 76 CSP) a nerozlučné (§ 77 CSP) spoločenstvo. V samostatnom spoločenstve koná každý z účastníkov na jednej procesnej strane samostatne a jeho procesné úkony nemajú žiadny vplyv na práva a povinnosti ostatných účastníkov. V prípade nerozlučného spoločenstva majú účastníci také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozhodnutie vo veci samej musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane sporu (aktívne alebo pasívne vecne legitimovanými sú všetci účastníci). Ak ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, platia úkony jedného z nich aj pre ostatných. Pre rozlíšenie, či ide o procesné spoločenstvo samostatné alebo nerozlučné (a to aj z hľadiska podania odvolania alebo dovolania), je rozhodujúca povaha predmetu konania vyplývajúca z hmotného práva. Ak hmotné právo neumožňuje, aby predmet konania bol prejednaný a rozhodnutý samostatne voči každému spoločníkovi, ide o nerozlučné spoločenstvo, ak také prejednanie dovoľuje, ako je tomu aj v danej veci, ide o spoločenstvo samostatné. Žalobkyňa mohla podať žalobu proti každému spoluvlastníkovi samostatne a dožadovať sa určenia vlastníckeho práva voči podielu pripadajúcemu na toho spoluvlastníka. Uvedené znamená, že žalobe o určenie vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu môže čeliť sám čo i len jeden zo spoluvlastníkov (ktorému zároveň svedčí vecná pasívna legitimácia). Vzhľadom na takéto samostatné procesné spoločenstvo žalovaných potom platí, že odvolanie žalovaného 1/, 27 a 29/ je účinné len pre týchto žalovaných (nevzťahuje sa na všetkých žalovaných). Za tohto stavu bolo povinnosťou odvolacieho súdu preskúmať odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie len v časti - vo vzťahu žalobkyne a žalovaných 1/, 27 a 29/ a to (len) vo vzťahu k určeniu vlastníckeho práva k spoluvlastníckym podielom žalovaných 1/, 27 a 29/. Vzhľadom k tomu, že nešlo o prípad spoločnej povinnosti (nerozlučného spoločenstva), v ktorom sa rozhodnutie musí vzťahovať na všetkých žalovaných, bol odvolací súd rozsahom odvolania podaného žalovanými 1/, 27 a 29/ viazaný (§

379 CSP). Pre úplnosť treba uviesť, že spoluvlastnícke právo tvoria práva samostatné ale tvorí ho i spoločenstvo iných vecných práv (spoločné práva). Podielové spoluvlastníctvo je Občianskym zákonníkom ponímané ako spoluvlastníctvo ideálne.

23. Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd sa napadnutým rozsudkom odklonil od právneho názoru dovolacieho súdu pri posúdení otázky charakteru procesného spoločenstva vo vzťahu k účinkom (rozsahu) podaného odvolania žalovaných 1/, 27 a 29/ (§ 379 CSP), teda od názoru, že v spore o určenie vlastníckeho práva (podielového spoluvlastníctva) žalobkyne majú žalovaní (podieloví spoluvlastníci) postavenie samostatných spoločníkov a samostatný spoločník (podielový spoluvlastník) je oprávnený podať odvolanie iba za seba, preto dovolateľkou uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je nie len prípustný ale i dôvodný, lebo žalobkyňa opodstatnene namietala, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, pokiaľ vychádza z toho, že v tomto spore odvolanie podané čo i len jedným z podielových spoluvlastníkov k nehnuteľnostiam sa vzťahuje aj na ostatných spoluvlastníkov.

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto podľa § 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec tomuto súdu vrátil na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené, a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.